TEXT A FOTO: HANA KLONFAROVÁ

Pohled z obory Hvězda na kostel sv. Fabiána a Šebastiána, NS Hvězda

Virtuální pražské naučné stezky

O tom, že je Praha úžasné historické město s nádhernou architekturou, asi není nikoho z jejích obyvatel nebo návštěvníků nutno přesvědčovat. Ne každý ale ví o zajímavosti a významu toho, co se nalézá za hranicemi historického jádra města a na okrajích moderní zástavby. A nejde „jen" o historické a kulturní památky, o místa dávného osídlení a archeologické lokality, tj. o to, co je v našich zemích chápáno jako „kultura".

Izdejší příroda je kulturní, ovlivněná a přetvořená tisíciletým lidským osídlením a hospodařením. Málokteré evropské velkoměsto má ale to štěstí, že je vsazeno do tak přírodně pestrého prostředí jako Praha. I když díky rozvoji města se krajina kdysi obklopující starodávné město hodně změnila a ztratila mnoho ze své malebnosti, přesto o dosavadní bohatosti pražské přírody svědčí množství zdejších chráněných území: kromě 88 maloplošných chráněných území různých kategorií sem zasahuje i chráněná krajinná oblast Český kras a je tu i 11 přírodních parků.

A také tu v současnosti najdete 16 naučných stezek, které se snaží veřejnost seznámit s místními zajímavostmi a upozornit na jejich význam. Vytvoření úspěšné naučné stezky, tj. stezky, u jejíchž informačních tabulí se lidé opravdu zastavují a celé je čtou, je hotová věda. Musí být stručné, protože je vhodnější probudit zájem návštěvníků, než je zahltit a odradit obsáhlým studijním materiálem. Musí být pestré svým obsahem, aby zaujaly lidi nejrůznějšího zaměření, srozumitelné a čtivé svou formou. Ani pak však není vyhráno.

Když jsem se před deseti lety začala věnovat přípravě naučné stezky Barrandovské skály – Chuchelský háj, jejíž základní koncepci vytvořil profesor Chlupáč z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a jejíž vznik financovalo hlavní město Praha, asi největší problém, který bylo nutno řešit, byla ochrana před vandaly. Zvolili jsme celokovové stojany, ale po roce se náhle naučná stezka, respektive její část vedoucí po cyklistické stezce podél železniční trati, stala cílem opakovaných a systematických útoků a byla skoro zničena. Další opravy se zdály být neefektivní a magistrát je na dlouho zastavil. Nechtěla jsem se smířit s tím, že veškerá práce s přípravou textů byla marná a veřejnost se zde o místních zajímavostech nedozví. Tou dobou se již u nás stával internet obecně dobře přístupným veřejným zdrojem informací, a tak mne napadlo vytvořit

Únětický potok nedaleko zaniklého Tůmova mlýna, NS Roztocký háj-Tiché údolí

internetovou podobu naučné stezky, na níž budou nejen všechny původní informace, ale bude možné ji rozšířit i o to, co se na klasické panely v terénu „nevešlo“. Postupně by tak šlo zpracovat i další pražské naučné stezky a vytvořit ucelený informační systém. Nejdřív jsem s touto myšlenkou na magistrátu neuspěla, ale pak přece jen vznik virtuální naučné stezky Barrandovské skály – Chuchelský háj finančně podpořil. Její podoba Magistrát hl. m. Prahy definitivně přesvědčila, a tak následně s jeho podporou vznikly samostatné webové stránky *www.prazskestezky.cz*, na kterých dnes návštěvníci mohou najít již deset takto zpracovaných naučných stezek. Výhody jsou zřejmé – lidé zde nacházejí inspiraci na

Kostel sv. Petra v Dubečku, NS Dubeč-Uhříněves

výlety, zajímavé věci si mohou vytisknout a následně použít jako průvodce na cestu a v neposlední řadě některým nenechavcům odpadá důvod vyřezávat z panelů v terénu text nebo obrázky, které je zaujaly. Také aktualizace nebo přidání nových informací je snadné, rychlé a finančně nenáročné. Úspěch virtuálních stezek však neznamená zánik těch skutečných – i naučná stezka Barrandovské skály – Chuchelský háj prošla celkovou rekonstrukcí a přitom byla rozšířena o informace z její virtuální podoby.

TEXT A FOTO: HANA KLONFAROVÁ

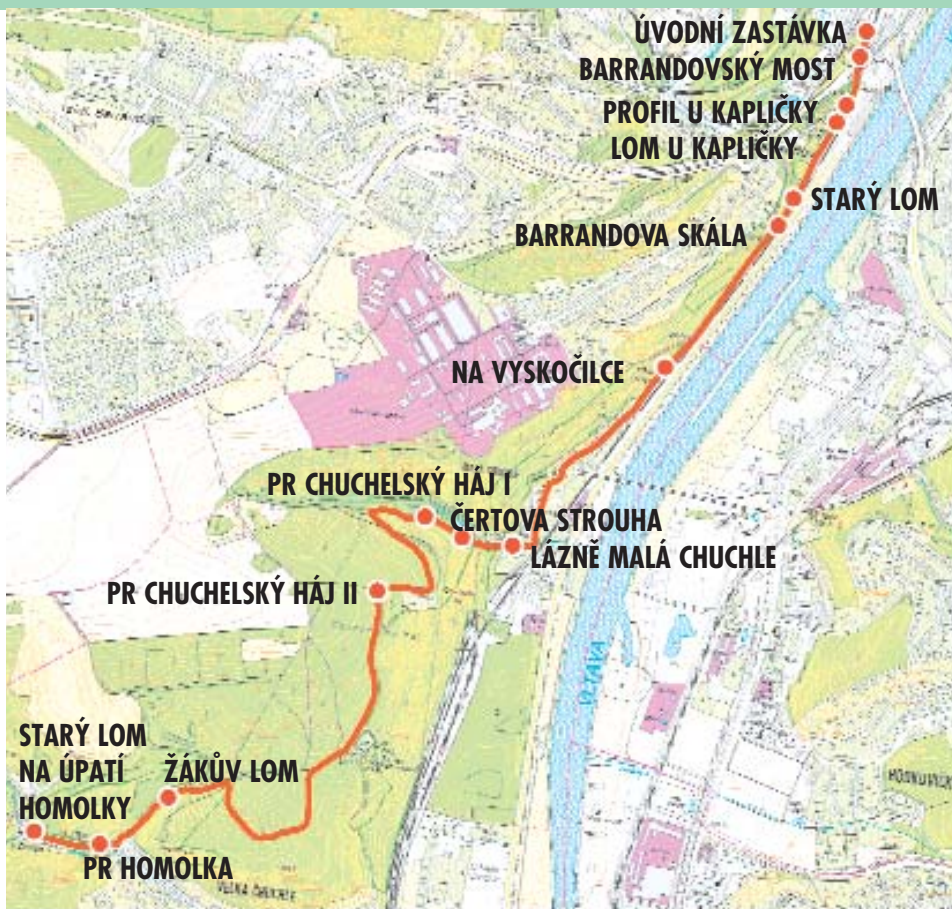

Vlnice chlupatá, NS Barrandovské skály -Chuchelský háj

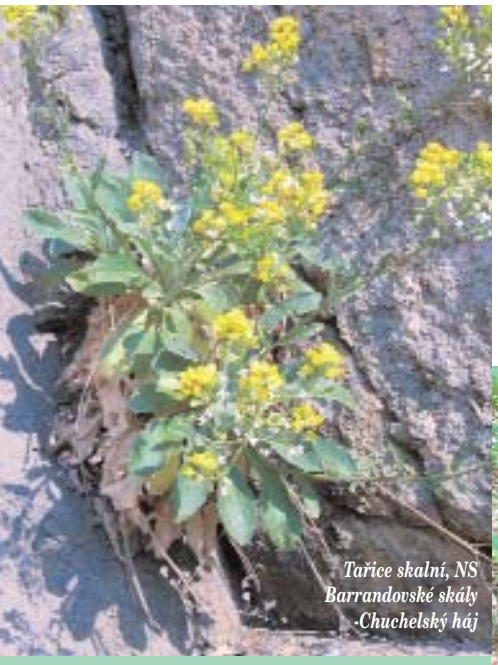
Naučná stezka BARRANDOVSKÉ SKÁLY–CHUCHEL

Vede z Hlubočep do Malé Chuchle a odtud přes Chuchelský háj do Velké Chuchle a je unikátní svojí univerzálností – na své si tu přijdou ti, co se zajímají o přírodu, stejně jako zájemci o historii nebo technické památky. Trasa vede přírodovědecky nesmírně významným územím. Už samotný název stezky připomíná slavného paleontologa Joachima Barranda, který v Čechách strávil skoro polovinu svého života a věnoval se studiu zkamenělin českých prvohor. Jeho rozsáhlé vědecké dílo nebylo dosud nikým překonáno, své sbírky v závěti věnoval Českému muzeu v Praze. Je zajímavé, že přestože každý rok jezdil na několik měsíců do Paříže a zúčastňoval se tam i zasedání Francouzské geologické společnosti, je mnohem známější u nás než ve svém francouzském rodišti – že by mu republikánská Francie neodpustila jeho oddanost královské rodině?

Několik zastávek této naučné stezky upozorňuje na místa

© Český úřad zeměměřický a katastrální

Tařice skalní, NS Barrandovské skály -Chuchelský háj

SKÝ HÁJ

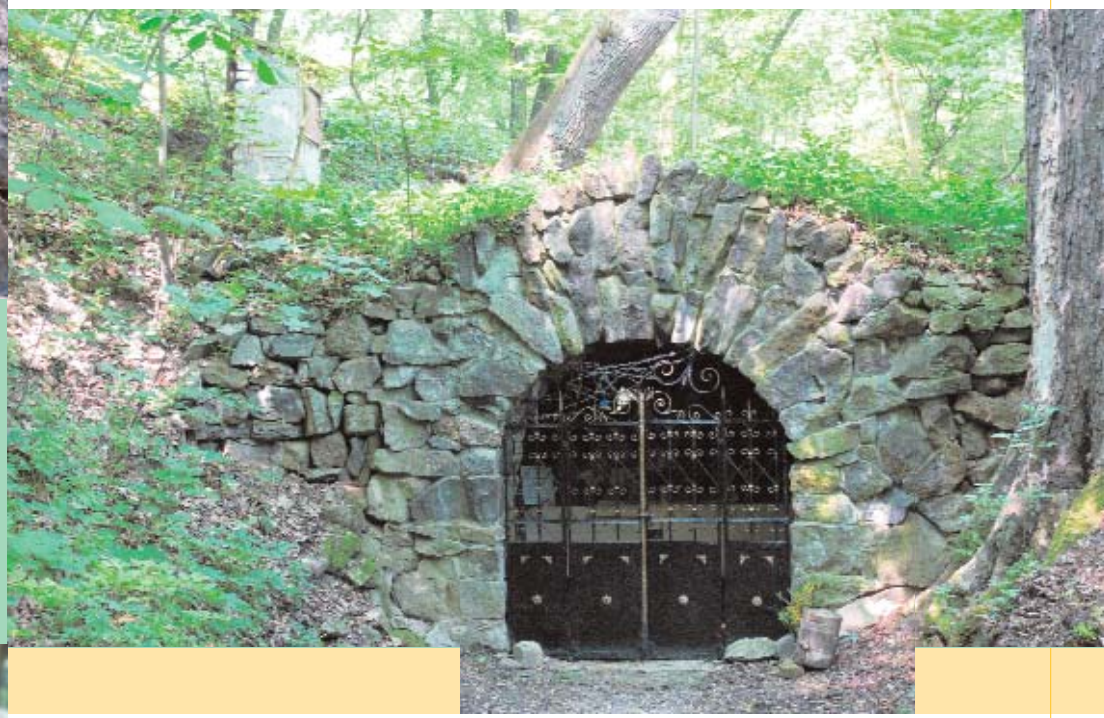
Hrachor jarní, Chuchelský háj

s paleontologickými objevy (zbytky korálového útesu, trilobiti, graptoliti atd.) a na významné geologické profily.

Zatímco na trase stezky na místech s vápencovým podložím lze nalézt na slunných skalnatých stráních bohatou květenu, včetně chráněných druhů rostlin, např. nápadnou na jaře kvetoucí tařici skalní a bělozářku liliovitou nebo na severních svazích v létě rozkvétající bělozářku rozkladitou, tak na místech výchozů břidlic, které jsou chudé na živiny, ale bohaté na sloučeniny síry, je vegetace zcela odlišná a chudá. Neméně zajímavá jsou rostlinná společenstva v Chuchelském háji. V místech původního listnatého lesa bohatá květena, zejména tzv. jarní aspekt vyznačující se kobercovými porosty hrachoru jarního, dymnivky duté a jateríku podléšky, ale pozemky, kde byl les nově vysázen na původních polích, jsou prakticky bez bylinného podrostu. Po celé trase se můžete setkat s akátem, hmatatelným svědectvím dobrého úmyslu z konce 19. a začátku 20. století znovu zalesnit obnažené stráně vltavského údolí, na nichž výsadba původních dřevin selhávala, a zabránit tak vzrůstající erozi. Důsledky byly dalekosáhlé! Akát projevil tendenci vytvářet monokulturní porost a kde se mu to podařilo, tam původní rostlinná společenstva zmizela. Vzhledem k jeho zmlazovací schopnosti je velmi obtížné se ho zbavit.

Chuchelský háj je také domovem mnoha živočichů – z hmyzu je jistě zajímavý nápadný brouk roháč velký, z plazů užovka hladká a zmije obecná. Žije tu i většina druhů ptáků lesních stanovišť. Hnízdí tu např. datel černý, strakapoud velký, šoupálek krátkoprstý, lejsek bělokrký.

V Malé Chuchli si můžete udělat obrázek, jak vypadala rekreace a lázeňství v 18. století. Dochované budovy místních lázní, kostela a kapličky nad pramenem působí navzdory těsnému sousedství železničního koridoru a strakonické výpadovky dosud idylickým dojmem. Na letním bytě tu pobýval básník Jaroslav Vrchlický a tam za

ním jezdívali i další významní čeští umělci.

To, že z církevních staveb vznikaly vojenské nebo hospodářské objekty, dobře známe z doby poměrně nedávno minulé. Opačným případem je kaplička Panny Marie Bolestné nedaleko Barrandovského mostu, která vznikla z původní prachárny francouzských vojsk, postavené při obléhání Prahy. Podnětem k této přeměně bylo neštěstí, ke kterému ve zdejším lomu došlo. Naopak lidskému štěstí vděčí za svůj vznik kostel sv. Jana Nepomuckého, stojící v Chuchelském háji na hraně vltavského údolí.

Podobně zajímavá je unikátní technická památka – stará vápenka ve Velké Chuchli. Byla už v havarijním stavu, ale záchranu jí přinesla restituce a návrat do vlastnictví potomka původních majitelů, který ji postupně rekonstruuje.

Přijďte se podívat...

Kaplička P. Marie z lázeňského komplexu Malé Chuchle